

бюро з демократичних інститутів та прав людини представника зі свободи ЗМІ” [2, с.10-11].

Розкриваючи роль і місце ОБСЄ в системі європейської безпеки 90-х років, слід зазначити, що від 1994 року, коли відбувся Будапештський саміт, доволі чітко простежується тенденція, коли значення ОБСЄ високо оцінюється у дипломатичних документах, але пошуки практичних шляхів до європейської безпеки ведуться не через ОБСЄ, а через розширення НАТО і ЄС. Багатьом політикам та експертам ОБСЄ вбачається ненадійною, аморфною організацією. Зокрема, вказується на різноманітні слабкі місця ОБСЄ: відсутність дієвих інструментів, подібних до тих, що забезпечені главою VII Статуту ООН; процес прийняття рішень, базований на консенсусі; недостатній авторитет (адже в ОБСЄ немає органу, який можна було б порівняти з Радою Безпеки ООН); величезний розрив між багатьма досягненнями ОБСЄ у попередженні конфліктів, урегулюванні криз та післяконфліктній реабілітації тощо, та їх висвітлення у ЗМІ [12]. ОБСЄ здебільшого асоціюється з людським виміром безпеки, який привертав чималу увагу на останніх етапах „холодної війни”.

Приєднання до НАТО, ЄС та ОБСЄ надало Румунії більшої вагомості на міжнародному рівні і допомогло досягти всіх цілей зовнішньої політики. Вступ до цих організацій забезпечив гідний рівень військової безпеки країни, підвищив економічну спроможність, надав нові технології розвитку в різних сферах економіки, допоміг зберегти територіальну цілість, сприяв в боротьбі з міжнародним тероризмом та надав ряд інших гарантій міжнародній безпеці.

Джерела та література:

1. Бесараба О. Сучасні виклики європейської безпеки // Людина і політика. – 2001. – №3. – С.130-108; 2. Гоубл П. ОБСЄ: вибіркового нагляд // Політика і час. – 2000. – № 1-2. – С.9-15; 3. Грещак І. Правові аспекти ЄС в управлінні інтеграційними процесами // Вісник Української Академії державного управління при Президенті України. – 2002. – № 9. – С. 30-38; 4. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу. – К.: КІС, 2006. – 300 с.; 5. Грицяк І. Європейське управління: теоретико-методологічні засади. – К.: КІС, 2005. – 398 с.; 6. Дайкен Д. Дедалі міцніший союз. / Пер. з англійської. – К.: К.І.С., 2006. – 696 с.; 7. Демчук П.О. Міжнародні відносини та проблеми євроатлантичної інтеграції. Навч. посібник. – К.: ППП, 2004. – 264 с.; 8. Копійка В., Шинкаренко Т. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. Навч. посібник для ВУЗів. - К.: Інститут міжнародних відносин Київського

національного університету ім. Т.Шевченка, 2001. – 448 с.; 9. Кузнецов Л., Кузьменко В. З позиції обережного оптимізму: інтегральні та дезінтегральні чинники багатовекторних процесів на європейському та пострадянському просторах // Політика і час. – 1998. – № 10. – С. 7 – 18; 10. Михалка М. Безопасность на базе сотрудничества: от теории к практике // Публикации Центра им. Маршала. – Апрель, 2001. – С.40-53; 11. Модель безпеки для Європи (ОБСЄ і участь України) // Урядовий кур’єр. - 1996. – 3 рудня. – С. 1-2; 12. Основи політичної науки: Курс лекцій за ред. Б. Кухти. – Ч. 4: Міжнародна політика. – Л.:Кальварія, 1999. – 290 с.; 13. Петров Р. Поняття „acquis communautaire” у праві Європейського Союзу // Право України. – 2003. – № 9. – С. 143-147; 14. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. – К.: Смолоскип, 2002. – 168 с.; 15. Програма дій на підтримку зміцнення демократичного врядування та утвердження культури миру для країн Східної, Центральної і Південно-Східної Європи // Політична думка. – 1999. – № 3. – С. 152.; 16. СІПРІ 2001: Щорічник: озброєння, розброєння та міжнародна безпека./Ред.кол.Грищенко.– К.: Вища школа, 2002. – 600 с.; 17. Тоді Ф. Нарис історії Європейського Союзу. / Пер. з англ. мови М. Марченко. – К.: К.І.С., 2001 – 325 с.; 18. Федуняк С.Г. Європейські виміри безпеки на пострадянському просторі. Формування інтегрованої системи безпеки Заходу і Нових незалежних держав. – Чернівці: Рута, 2005. – 336 с.; 19. Хартия Европейской безопасности // Международная жизнь. – 1997. – №9. – С. 9.

Liubov Sarafinchan

Euro-Atlantic and European Integration of Romania in the Context of International Security

The article is dedicated to one of the most important issues of security system nowadays. The idea of uniting Europe has old history. This idea led to World War II and started contemporary integration processes. European integration began in the first post-war decades. A primary task for the Europeans was seeking ways of proceeding in economy and forming the security system. Romania is one of the important actors in modern Europe. It is the member of NATO, the European Union and the OSCE. All this helped to form the single stable European space. Euro-Atlantic and European Integration of Romania is smportant international issue.

Key words: NATO, the European Union, the OSCE, security, enlargement, integration, economic community, treaty, union, Central and Eastern Europe, integration processes.

© **Альона Тирон**
(м. Чернівці)

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНИ

Німеччина – європейська держава, де партії відіграють чималу роль. Впродовж досліджуваного періоду були закладені основи узгодженості дій

вагомих політичних партій, внаслідок чого вона досягла значної політичної стабільності. Впродовж німецької історії поряд з основними партіями –

Соціал-демократичною і блоком Християнсько-демократичний союз /Християнсько-соціальный союз – в парламенті діяла нечисленна третя партія – Вільна демократична, коаліція з якою забезпечувала одній з основних партій парламентську більшість і право формування уряду.

Ключові слова: партійна система, політична партія, громадянське суспільство, партійний плюралізм, демократична держава, парламентська республіка.

Однією з найвагоміших умов функціонування демократичної політичної системи є багатопартійність. Неоднорідність суспільства спричиняє різнобічність його інтересів та потреб, що в свою чергу унеможливує відображення їх в контексті діяльності однієї політичної сили. Крім того, безпосереднім принципом демократії вважається існування вибору між альтернативами, наявність альтернатив, в свою чергу, забезпечує партійний плюралізм. Важливу та неоднозначну роль відіграють політичні партії у нестабільних суспільствах, зокрема у перехідній політичній системі України. Неодмінною умовою політичної модернізації, як зазначає професор Г.Зеленько, є створення ефективної багатопартійної системи. В демократичній державі партії є посередниками між державою і громадянами, виконуючи функції механізму самоорганізації суспільної системи, а політична боротьба між конкуруючими партіями стає рушієм розвитку, сприяючи формуванню демократичним шляхом загальнонаціональних інтересів та цілей. Для розроблення рекомендацій до поліпшення законодавчої бази, правил та умов діяльності політичних партій у нашій країні, крім набутих власних традицій партійного функціонування, варто враховувати досвід демократичних європейських країн, в даному випадку досліджуватиметься Федеративна Республіка Німеччина. Тому актуальність публікації зумовлюється необхідністю демократизації та вдосконалення партійної системи України. Враховуючи прагнення інтеграції України до європейських та євроатлантичних структур, застосування досвіду сильної європейської держави безумовно тільки підсилює роль та значення проблематики, що піднімається.

Україна вже понад сімнадцять років прагне до побудови демократичної моделі суспільства. Цей шлях складний, але його слід пройти, навчаючись не тільки на власних помилках, негативному досвіді, але і на прикладах інших країн світу, які, і з цим слід погодитися, впродовж багатьох років вибудовували свою демократію. Німеччина – європейська держава, де партії відіграють чималу роль. Впродовж досліджуваного періоду були закладені основи узгодженості дій вагомих політичних партій, внаслідок чого вона досягла значної політичної стабільності.

Для досягнення поставленої мети доцільно вирішити ряд завдань, а саме:

- визначити поняття і функції політичних партій Німеччини;
- з'ясувати особливості партійної системи ФРН;

– проаналізувати основні тенденції розвитку найважливіших політичних партій Німеччини.

Значну роль у розробці сучасної теорії політичних партій та дослідженні їх діяльності відіграють представники європейської політичної науки М.Дюверже, Дж.Сарторі. Історії становлення, розвитку, діяльності політичних партій Федеративної Республіки Німеччини присвячені роботи таких німецьких фахівців, як У. фон Алеманн, К. фон Бейме, К. Ніклаус, Г. Оберройтер. Серед вітчизняних дослідників слід відзначити роботи М.Примуша, Ю.Шведи, присвячені ролі політичних партій і партійних систем у суспільному житті, у формуванні громадянського суспільства особливо в перехідний від тоталітаризму до демократії період.

Федеративна Республіка Німеччина є державою, де вагому роль відіграють політичні партії. Політичні партії являють собою найбільш важливий демократичний інститут, без ефективного функціонування якого неможливі демократичні перетворення, оскільки саме вони виступають з'єднуючою ланкою між державною владою і громадянським суспільством, здійснюють прямі і зворотні зв'язки в політичній системі, визначаючи її міцність.

Партії – це не лише інституціональні сили, що беруть участь у прийнятті політичних рішень, а й сили, що мобілізують громадян на підтримку демократичного характеру політичної системи. Саме партійна система забезпечує досягнення політичною системою стійкого стану й утримує її в цьому становищі. Ставлення до такого суспільного явища як партія впродовж історичного розвитку змінювалось від позитивного до негативного та навпаки, і навіть сьогодні не зважаючи на наявність низки досліджень з цього питання єдності в розумінні їх сутності немає. Сьогодні відсутнє однозначне визначення терміну „політична партія”. Відомо біля двохсот визначень зазначеного терміну. Партія (від лат. - ділю, розділяю) означає частину якоїсь великої спільноти. Дійсно, партію можна вважати частиною суспільства, класу, соціальної групи. Варто навести кілька найбільш поширених визначень політичних партій.

За визначенням М. Примуша **політична партія** – добровільне та організаційно оформлене об'єднання громадян, яке виражає інтереси частини суспільства і прагне до їх задоволення шляхом здобуття, утримання і використання державної влади [2, с. 33]. На думку німецького вченого Вінклера „партія – це група однодумців, яка бере участь у політичному волевиявленні в різноманітному організаційному прояві і прагне займати політичні позиції та здійснювати її цілі в суспільстві” [6, с. 28]. Італійський політолог Дж. Сарторі під політичною партією розуміє „певну групу, яка представлена на виборах і здатна через механізм виборів надсилати власних представників до органів влади” [4, с. 32]. Відомий французький соціолог М. Дюверже вважає, що „політичні партії це ті партії, які виникають у період становлення загального виборчого

права, як єдиного способу легітимації влади і якісного розширення прав парламента, що здатні реалізувати загальне виборче право і завоювати парламентську більшість шляхом нормального використання інститутів демократичного суспільства” [1, с. 13].

У Законі Німеччини „Про політичні партії” зазначається: „партії – це об’єднання громадян, які хочуть впливати довгостроково чи на довший термін в межах федеральної держави на політичне волевиявлення і брати участь у представництві народу в Бундестазі Німеччини або в ландтазі, якщо вони достатньо гарантують серйозність своїх намірів, що визначається об’ємом і міцністю їх організації, кількістю їхніх членів та їхніми виступами перед громадськістю. Членами партії можуть бути тільки фізичні особи” [9, с. 273]. У Конституції ФРН вказано, що „метою політичних партій в Німеччині є участь у безпосередньому волевиявленні народу. Фаза волевиявлення і участі в політичному процесі в жодному випадку не обмежуються виборами, вона відбувається багаторазово і партії постійно беруть в ній участь”.

Значення партій у політичному житті Німеччини виокремлено у **функціях**, які вони виконують щодо суспільства і держави. Це, зокрема:

- вплив на формування суспільної думки;
- сприяння політичній освіті;
- підготовка політичного персоналу керівництва;
- підбір кандидатів;
- вплив на діяльність парламенту та уряду;
- використання політичних цілей в „державному волевиявленні”;
- турбота про „постійний активний зв’язок” між народом і державним органом влади.

У взаємодії одна з одною та іншими інститутами партії утворюють партійну систему, під якою варто розуміти сукупність діючих у країні політичних партій та відносин між ними, які складаються в боротьбі за державну владу та у процесі її здійснення. Партійна система фіксує ступінь впливу партій на прийняття рішень і характер їхньої участі в державному управлінні. В демократичному диференційованому суспільстві, якому властиві різноманітні соціальні та політичні інтереси існує кілька політичних партій, що, в свою чергу, означає існування партійних систем як складової частини політичної системи держави. У політологічній теорії використовуються різноманітні підходи до визначення партійної системи. Деякі вчені під „партійною системою” розуміють „сукупність політичних партій, які існують у країні, незалежно від форм діяльності та ступеня інституціалізації згідно з чинним законодавством або сукупність політичних сил, представлених у парламенті, або таких, які прагнуть до представництва у ньому” [6, с. 35].

Інші дослідники схиляються до думки, що „партійна система - це право партій на формування власної системи управління, а також сукупність відносин між легально діючими політичними партіями, що

виявляються у спільній боротьбі або суперництві за владу у суспільстві” [8, с. 43].

Партійна система, ступінь її розвиненості й ефективності в політичному процесі має велике значення для функціонування демократії. За допомогою партій формується громадянське суспільство, а держава знаходить легітимність у суспільній думці. Партійна система держави – відображення співвідношення і розміщення суспільних і політичних сил, що діють у країні. М. Дюверже дещо по-іншому визначає поняття партійної системи: „У кожній країні протягом більш-менш тривалого періоду кількість партій, їхня внутрішня структура, їхня ідеологія, їхні відносні розміри, їхні альянси, їхні типи опозиції здобувають визначену стабільність. Цей стабільний ансамбль і утворює систему партій” [1, с. 49].

Отже, узагальнюючи думки науковців, можна констатувати, що партійна система – це політичний простір, який складається з політичних партій та упорядкованої певним чином сукупності відносин між собою та іншими елементами політичної системи суспільства. Партійну систему можна коротко визначити як систему відносин суперництва та співробітництва між існуючими у конкретному суспільстві політичними партіями (іноді деякі дослідники вважають, що між легально діючими партіями).

Згідно з типологією Дж. Сарторі „партійна система Німеччини – це партійна система поміркованого плюралізму”, яку можна охарактеризувати наступним рядом:

- наявністю в країні багатьох політичних партій;
- репрезентацією у парламенті лише кількох партій;
- представленням в уряді деяких із представлених у парламенті партій;
- відсутністю позасистемної опозиції;
- демократичним політичним устроєм.

У країнах сучасного світу склалися різні партійні системи. Вони різняться залежно від кількості діючих у країні політичних партій, за основними принципами їхньої взаємодії, за ідеологічною та іншими ознаками.

В сучасній західній політології найчастіше розрізняються три основних типи партійних систем:

- багатопартійна система;
- двопартійна система (біпартизм);
- система двох з половиною партій.

Система **двох з половиною партій** [10, с. 150] – щось перехідне від біпартизму до багатопартійності: перемога кожної з двох впливових партій можлива лише в союзі з третьою.

Отже, в Німеччині після Другої світової війни склалася партійна система поміркованого плюралізму. Провідна роль у ній належала двом найбільшим і наймогутнішим партіям – Християнсько-демократичному союзу (ХДС) та Соціал-демократичній партії Німеччини (СДПН). Проте абсолютної більшості голосів на парламентських виборах жодна з них не набирила, а тому вимушено з метою створення уряду

вступала в коаліцію з третьою меншою партією. Тривалий час у ролі третьої партії виступали вільні демократи, які об'єднувалися то з СДПН (1969-1982 рр.), то з ХДС (1982-1998 рр.). Так, поступово склалася партійна система **двох з половиною партій**. Вона недосконала і дещо подібна до багатопартійної за наявності поряд із двома основними партіями – третьою, як своєрідного балансиру між ними, що дозволяє їй визначати успіх однієї з основних партій і контури урядової коаліції. У Німеччині діє більше сотні політичних партій, значна кількість яких є абсолютно невідомою широкій громадськості. Реальну політичну вагу та вплив на формування федеральної та земельної політики має менше ніж десять партій. Як правило, в німецькому Бундестазі представлені тільки 5 партій. Розглянемо коротко кожен з них.

Соціал-демократична партія Німеччини (СДПН).

Заснована в 1875 р. у результаті злиття рухів прихильників Карла Маркса й Фердинанда Лассаля. У часи Веймарської республіки СДПН перетворилася в найбільшу партію Німеччини, проте була розгромлена нацистами.

Після смерті свого лідера Курта Шумахера (1952 р.) СДПН поступово відійшла від свого марксистського минулого. У 1959 р. партія прийняла в якості своєї ідеологічної платформи т.зв. Бад-Годесбергську програму – концепцію змішаної капіталістичної (у широкому сенсі цього слова) економіки; разом з тим вона, як і раніше, виступала за перерозподіл доходів на користь бідніших верств населення й активну політику державної підтримки соціальної сфери [9, с. 159].

Після приєднання Західної Німеччини до НАТО СДПН виступала за зміцнення її ролі в альянсі, одночасно закликаючи до діючого контролю над озброєннями; багато активістів партії перебували у передніх рядах руху за роззброєння. Головними осередками СДПН були промислові міста й північні порти країни та нові землі.

В 1980-ті рр. вплив партії істотно зменшився, що пов'язано із позитивними зрушеннями у економіці, зокрема послаблення ролі оборонної промисловості, а також внаслідок проявів т.зв. „реального соціалізму” у Східній Європі. СДПН, очолювана Віллі Брандтом і Гельмутом Шмідтом, знаходилася при владі в Західній Німеччині у коаліції із ВДП із 1969 по 1982 рр. На виборах до Бундестагу ФРН СДПН одержала 38,2% голосів в 1983 р. і 37% в 1987 р. [9, с. 163].

Християнсько-демократичний і Християнсько-соціальний союзи (ХДС/ХСС) створені після Другої світової війни. ХДС не висуває кандидатів в органи влади Баварії, де функціонує ХСС, союзник ХДС по парламентському блоку в національному масштабі. Обидві партії виражають насамперед інтереси представників бізнесу, аграрного сектора й „білих комірців” (керівників, технічних працівників та інших категорій службовців, в основному „верхнього” і „середнього” прошарків) і користуються особливо великою підтримкою в південних районах країни.

Блок ХДС/ХСС виступає за забезпечення гарантій прав приватної власності й подальший розвиток соціально орієнтованої ринкової економіки в Німеччині, а також за поглиблення інтеграції країни до європейських економічних й військових структур.

ХДС був правлячою партією у 1949–1969 рр., коли за кермом країни стояли такі видатні політичні діячі, як Конрад Аденауер і Людвіг Ерхард, і повернувся до влади в 1982 р. під керівництвом Гельмута Коля в коаліції із ВДП.

Сума голосів, відданих за ХДС/ХСС, склала 48,8% в 1983 р. і 44,3% в 1987 р. у Західній Німеччині. Лідером ХСС був Франц-Йозеф Штраус – ініціатор різкого розширення масштабів торгівлі ФРН із НДР, яке розпочалося з 1983 р. [9, с. 93].

Вільна демократична партія (ВДП). Заснована в 1948 р. ВДП об'єднала різні групи соціал-ліберального спрямування, у тому числі збережені ще з довоєнних часів. Тривалий час вона була третьою за значенням партією у ФРН. У її програмі робиться наголос на необхідності дотримання індивідуальних прав і свобод; партія знаходить підтримку у середнього класу, зокрема, у представників дрібного бізнесу.

Серед західнонімецьких партій саме ВДП найбільш активно виступала за проведення реформи у системі освіти. Вона входила до правлячої коаліції із ХДС/ХСС у 1949–1956 рр., 1961–1966 рр., 1982–1998 рр. та із соціал-демократами в 1969–1982 рр.

Лідером ВДП впродовж тривалого часу був Ханс Дітріх Геншер, активний прихильник європейської інтеграції та об'єднання Німеччини, який забезпечив вільним демократам значну підтримку в східних землях у 1990 р. Після його відставки партію очолив Вольфганг Герхардт. На виборах у ФРН ВДП підтримали в 1983 р. 7,0% виборців, у 1987 р. – вже 9,1% [9, с. 141].

Партія „Зелених”. Партія „Зелених” виникла на федеральному рівні у 1979 р. внаслідок об'єднання декількох регіональних угруповань екологів. Включивши у свою програму пацифістські гасла, „Зелені” в 1983 р. вперше одержали місця в Бундестазі, набравши на загальнонаціональних виборах 5,6% голосів. В 1987 р. вони одержали 8,3% голосів.

Проте пізніше у зв'язку із внутрішнім розколом на групи прихильників „реальної політики” (прагматиків) і „фундаментальної опозиції” (безкомпромісних) та в міру того, як великі партії стали включати екологічні вимоги у свої програми, підтримка „Зелених” з боку виборців зменшилася. В 1990 р. „Зелені” одержали в західних землях усього 4,8% голосів, а на Сході – 6,0% (у цілому по країні – 5,1%) [9, с. 199].

Інші партії. Республіканці й Націонал-демократична партія – ультраправі угруповання. Підтримка ультраправих зросла у 1980-і роки, особливо сильно – в уражених економічним спадом містах Східної Німеччини вже після об'єднання країни. Серед інших політичних партій і рухів – різні жіночі, екологічні організації, об'єднання пенсіонерів та дрібні ультраліві партії.

Підводячи підсумок проведеному аналізу особливостей становлення і розвитку найважливіших політичних партій ФРН можемо констатувати, що у сучасній Німеччині глибоко пустила корені ідея правової і соціальної демократичної держави, що виходить із пріоритету прав та свобод окремої людини стосовно держави і товариства. У якості її носіїв виступають партії центристського спрямування: ХДС/ХСС (Християнсько-демократична спілка (Християнсько-соціальна спілка). ВДП (Вільно-демократична партія), СДПН (Соціал-демократична партія Німеччини). Важливу роль у формуванні політичної культури відіграли партії ХДС/ХСС, СДПН і ВДП. Завдяки їхнім зусиллям у Німеччині встановлена ліберально-демократична модель держави у формі парламентської республіки, основними характерними рисами якої є: пріоритет прав і свобод окремої людини, верховенство закону, поділ влади, право участі народу в процесі прийняття політичних рішень, чіткі соціальні гарантії для кожної людини і т.д. Між ними існують розбіжності щодо завдань держави, масштабу її втручання в економіку, її ролі в соціальній сфері, ступеня демократизму і т.д. Партійна система Німеччини являє собою систему „двох з половиною партій”. Впродовж німецької історії поряд з основними партіями – Соціал-демократичною і блоком Християнсько-демократичний союз /Християнсько-соціальний союз – в парламенті діяла нечисленна третя партія – Вільна демократична, коаліція з якою забезпечувала одній з основних партій парламентську більшість і право формування уряду. У ФРН до об'єднання країни діяли три найбільші політичні партії, і які зберегли свою силу і в об'єднаній Німеччині: Соціал-демократична партія Німеччини (СДПН); Християнсько-демократичний союз (ХДС)/Християнсько-соціальний союз (ХСС) і Вільна демократична партія (ВДП). У 1983 р. на політичну сцену вийшла четверта партія – „Зелені”. У НДР Соціалістична єдина партія Німеччини (ЄСПН) і дрібні партії, що контролювалися нею, повністю визначали соціальне, економічне та політичне життя країни.

УДК: 327.39.(4)

Джерела та література:

1. Дюверже М. Политические партии / Пер. с франц. - М.: Академический Проект, 2000. - 538 с.;
2. Примуш М. Політичні партії як правовий інститут // Нова політика. - 2000. - № 5. - С. 32-36;
3. Сартори Дж. Вертикальная демократия // Полис. - 1993. - №2. - С. 35-43;
4. Тезінг Й., Гофмейстер В. Політичні партії в демократичному суспільстві. - К.: Вища школа, 2001. - 126 с.;
5. Шведа Ю.Р. Теорія політичних партій і партійних систем. - Л.: Тріада плюс, 2004. - 528 с.;
6. Alemann U. v. Das Parteiensystem der Bundesrepublik Deutschland, Bundeszentrale für politische Bildung, Opladen, - 2003. - 283 s.;
7. Beyme K. v. Das politische System der Bundesrepublik Deutschland, Wiesbaden: VS-Verlag, - 2004. - 283 s.;
8. Niclauff K. Das Parteiensystem der Bundesrepublik Deutschland, Paderborn, - 1995. - 254 s.;
9. Oberreuter H., Kranenpohl U., Olzog G., Liese H.-J. Die politischen Parteien in Deutschland: Geschichte, Programmatik, Organisation, Personen, Finanzierung. - München: Olzog, 2000. - 295 s.;
10. Rudzio W. Das politische System der Bundesrepublik Deutschland, Opladen, - 2003. - 590 s.

Alyona Tyron

Peculiarities of Establishment and Development of Federal Republic of Germany's Party System

The body of the article goes on to discuss the problem of establishing and developing the Western Germany party system. Germany is the European state, main parties of which are of great importance. It should be noted that coordinative activities grounds of German main political parties were laid throughout WWII and Germany uniting. Consequently, FRG gained powerful stability. In the course of German history, a minor third party Free Democratic Party existed together with the Socialist Democratic Party and the Christian Democratic Union, guarantying parliamentary majority and the right to form government.

Key words: party system, political party, civil society, party pluralism, democracy, parliamentary republic.

© Галина Ткач
(м. Рівне)

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ГЕНЕЗИСУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Автор аналізує основні підходи до концептуального розуміння європейської ідентичності, які визначають різні фактори виникнення цього феномену: біологічний, культурологічний, політичний, територіальний та особистісний. Серед основних чинників формування європейської ідентичності автор називає спільне економічне життя, федеральні демократично легітимізовані органи, демократизацію суспільства на національному та на європейському рівнях, прийняття конституції ЄС, культурну і освітню політику ЄС і держав-членів, європеїзацію системи освіти, інформаційне забезпечення широких верств громадськості, систему зв'язків з громадськістю держустанов та європейських інституцій.

Ключові слова: європейська ідентичність, інтеграція, інформаційна складова, глобалізація.

Актуальність дослідження чинників формування європейської ідентичності обумовлена тим, що, декларуючи світові свої євроінтеграційні прагнення, Україна виявилася не готовою до європейськості. Сьогодні значна частина українців не лише на сході, але і в інших регіонах країни не усвідомлює себе європейцями. Така ситуація робить актуальним розгляд європейської ідентичності як „образу для своїх”, що дозволить виявити принципи входження в європейську спільність, критерії віднесення до цієї спільності, способи маркування її специфіки, шляхи досягнення визнання, механізми прилучення до культури [3,